

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Малюк В. М., магістр, Житомирський державний технологічний університет

Жорсткість умов конкурентної боротьби як в межах країни, так і на міжнародній арені ставлять нематеріальні активи обов'язковою умовою успішної діяльності та прибутковості підприємства. Протягом останніх років багато суб'єктів господарювання для здійснення діяльності використовують нематеріальні активи в якості чинника успішної боротьби на ринку товарів та послуг.

Незважаючи на адаптацію вітчизняної практики обліку та аудиту до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, звітності та аудиту, нині зберігаються національні відмінності в обліку нематеріальних активів. Тому нагальною потребою залишаються питання реформування бухгалтерського обліку та аудиту та створення відповідної нормативної бази. Без налагодженого обліку та управління нематеріальними активами в Україні перспективи прискореного розвитку промисловості в сфері вдосконалення технологій та наукоємних аспектів зменшуються.

Перш за все це пов'язано з такими існуючими в Україні проблемами:

1) Облікове законодавство звужує склад нематеріальних активів, зокрема, зараховуючи витрати по створенню багатьох нематеріальних активів на витрати звітного періоду;

2) Досить часто облікова вартість нематеріальних активів набагато нижче ринкової вартості, що призводить до заниження майнового стану підприємства, оскільки в обліку;

3) Унікальні нематеріальні активи часто не враховують у балансі, наприклад, гудвіл не враховується в балансі підприємства до тих пір, поки не відбудеться акт купівлі-продажу підприємства.

У свою чергу, спеціалісти в сфері бухгалтерської справи вивчаючи облік, не вивчають сутності реєстрації торгової марки (товарного знака), авторського права; патентування винаходу, промислового зразка, і т.п., а тому погано розбираючись в трактуванні даних об'єктів, не володіють навичками правильної постановки їх на облік і відображення у звітності підприємства через недостатню компетенцію в юридичному аспекті.

Наступним проблемним питанням є оцінка нематеріальних активів, яка з моменту прийняття національного стандарту до сьогодні залишається одним з найбільш дискусійних критеріїв. Труднощі оцінки викликані відсутністю вичерпного переліку витрат, які можна зараховувати до первісної вартості об'єктів нематеріальних активів. Як відомо, залежно від виду витрат їх можна зарахувати до вартості нематеріального активу або на витрати діяльності.

Особливої уваги потребує вирішення проблем оцінки об'єктів нематеріальних активів, створених власними силами, адже такі активи надзвичайно важко ідентифікувати та оцінити. По цій причині їх взагалі не відображають в обліку, а всі витрати на їх створення відносять до поточних витрат звітного періоду.

Загалом до проблем обліку та контролю нематеріальних активів в Україні можна віднести наступні:

- 1) Відсутність єдиного трактування поняття «нематеріальні активи»;
- 2) Неузгодженість важливих положень окремих документів нормативно-правового забезпечення, що визначають методику обліку нематеріальних активів;
- 3) Проблема визнання активів нематеріальними, що викликає неточності у визначенні реальної їх вартості та занижує балансову вартість підприємств;
- 4) Проблеми амортизації окремих видів нематеріальних активів, пов'язані з неможливістю визначення строку їх корисного використання;
- 5) Неєфективне управління нематеріальними ресурсами.

Постійне вдосконалення нормативної бази регулювання обліку та управління нематеріальних активів привело до появи багатьох питань щодо їх ідентифікації та класифікації. Чинне облікове законодавство значно звужує склад нематеріальних активів, оскільки незрозуміло, як обліковувати та до складу яких активів відносити окремі об'єкти (наприклад, об'єкти інтелектуальної власності). Категорія нематеріальних активів потребує подальших глибоких та всебічних досліджень, адже вони стали одним з принципово важливих об'єктів обліку вітчизняних підприємств.

Незважаючи на інтеграцію світової економіки, сьогодні зберігаються національні відмінності в обліку нематеріальних активів. Тому нагальною потребою є реформування бухгалтерського обліку та створення відповідної нормативної бази. Враховуючи ряд проблем з обліку та контролю нематеріальних активів та необхідності їх вирішення, нами виділено наступні шляхи їх подолання:

- 1) Визначення єдиних критеріїв ідентифікації нематеріальних активів.
- 2) Гармонізація обліку нематеріальних об'єктів в Україні та світі.
- 3) Узгодження законодавчого регулювання нематеріальних ресурсів.
- 4) Забезпечення правильного процесу організації, ведення та управління даними об'єктами (облікові процедури мають передбачати достовірне та повне відображення інформації про використання нематеріальних активів у діяльності суб'єкта господарювання).
- 5) Системний та обґрунтований підхід у визначенні вартості нематеріальних активів.
- 6) Виділення процесу управління інтелектуальними активами як самостійної функціональної підсистеми.
- 7) Розробка методик контролю нематеріальних активів, що допоможе отримати бажаний ефект від їх використання.

Список використаної літератури:

1. Побережець О.В. Ідентифікація та класифікація нематеріальних активів та проблеми їх визначення / О.В. Побережець, К.В. Іванова [Електронний ресурс] // Економіка: реалії часу – 2012. – №2(3). – С. 98-104. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2012/No2/98-104.pdf>
2. Сирош Ю.В. Нематеріальні активи у структурі активів вітчизняних підприємств [Електронний ресурс] / Ю.В. Сирош. – Режим доступу: <http://www.saleprice.com.ua/ua/pub/591.html>.